

Тема 11.

Диференціальна діагностика дисграфій

Порушення писемного мовлення

Поряд з патологією усного мовлення існує й порушення писемного мовлення. Це порушення *письма й читання*.

Оскільки письмо і читання взаємозалежні, порушення письма, як правило, супроводжуються порушеннями читання. Щоб контролювати своє письмо, дитина повинна читати написане, і, навпаки, при читанні вона користується написаним нею або іншим текстом.

Встановлено, що порушення письма й читання в дітей найчастіше виникають у результаті загального недорозвитку всіх компонентів мовлення: *фонетико-фонематичного й лексико-граматичного*.

Це пояснюється тим, що діти недостатньо розрізняють на слух фонemi, близькі за артикуляційними або акустичними ознаками. Крім того, володіючи вкрай обмеженим словниковим запасом, дитина не розуміє значень деяких навіть найпростіших слів і тому спотворює їх, пропускає, замінює, змішує. Недостатня сформованість граматичного порядку мовлення призводить до пропусків, замін або перекручувань речень, до помилок у керуванні й узгодженні тощо.

Порушення писемного мовлення можна поділити на дві групи залежно від того, який вид її порушено, – продуктивний (порушення самого акту письма) чи рецептивний (розлади читання).

Раннє виявлення дітей з відхиленнями в розвитку в першу чергу проводиться в сім'ях з "підвищеним ризиком". До таких відносяться:

- 1) сім'ї, де вже є дитина з тим або іншим дефектом;
- 2) сім'ї з розумовою відсталістю, захворюванням на шизофренію, порушенням слуху в одного з батьків або в обох;
- 3) сім'ї, де матері перенесли під час вагітності гостре інфекційне захворювання, важкий токсикоз;

4) сім'ї, в яких діти перенесли внутрішньоутробну гіпоксію (кисневе голодування), природову асфіксію, травму або ж нейроінфекцію, черепно-мозкові травми в перші місяці життя.

До порушень писемного мовлення відносяться: *дислексія* і *дисграфія*.

1. Дислексія

Дислексія (від грец. *dis* – префікс, який означає розлад, і *lego* – читаю) – порушення читання, пов'язане з ураженням або недорозвитком деяких ділянок кори головного мозку. Виявляється в утрудненні при розпізнаванні літер, при злитті їх у склади і складів у слова, що призводить до уповільненого, часто відгадувального характеру читання, до неправильного відтворення звукової форми слова, неправильного розуміння навіть найпростішого тексту. Тяжкий ступінь цього порушення називається *алексією* – це повна нездатність до оволодіння читанням.

2. Дисграфія

Дисграфія (від грец. *dis* – префікс, який означає розлад, і *grapho* – пишу) – часткові специфічні розлади процесу письма. Виявляються в нестійких оптико-просторових образах літер, у перекрученнях звуко-складового наповнення слова і структури речення. В основі дисграфії у дітей лежить недорозвиток усного мовлення (крім оптичної форми), зокрема неповноцінність фонематичного слуху, і недоліки вимовлення, які перешкоджають оволодінню фонетичним (звуковим) складом слова. Найскладніший ступінь цього порушення – *аграфія* – повна нездатність до оволодіння навичками письма.

Висновок. У психічному розвитку дитини мовлення має велике значення, виконуючи три головні функції: *комунікативну, узагальнювальну й регулювальну.*

Відхилення в розвитку мовлення відбиваються на формуванні особистості дитини. Вони утруднюють спілкування з навколишніми, нерідко перешкоджають правильному формуванню пізнавальних процесів, впливають на емоційно-вольову сферу. Під впливом мовленнєвого дефекту часто виникає ряд вторинних відхилень, які утворюють картину аномального розвитку дитини

в цілому. Вторинні прояви мовленнєвої вади коригуються педагогічними засобами, а ефективність їхнього усунення пов'язана з раннім виявленням структури дефекту.